

Deel Argentinië ziet Zorreguieta nu wel als 'beramer' Videla-coup

DOOR INEKE HOLTWIJK, de Volkskrant April 5, 2001

Enkele koppen van de afgelopen weken. 'De samenzwering van burgers: de coup met kostuum en stropdas.' En 'Zorreguieta, de dictatuur en de ontvoeringen van INTA'. Meer dan een jaar na Nederland begint Argentinië zich voorzichtig te interesseren voor het verleden van Maxima's vader. De rol van burgers bij de coup is voor het eerst onderwerp van debat.

Soms zijn de vragen oprecht, soms opportunistisch. Zoals enkele weken geleden, toen een nieuwe staatssecretaris werd benoemd die ook een collaborateur van de militairen was geweest. Dat zou in Nederland niet hebben gekund, riepen zijn tegenstanders.

De mensenrechtenorganisatie CAJ (Commissie voor Juridische Actie) is een onderzoek naar Maxima's vader begonnen. De anonieme medewerker van Videla, Zorreguieta, is in luttele weken tot verdachte getransformeerd. 'We proberen stukken van de puzzel in elkaar te passen', zegt voorzitter Juan Carlos Capurro, die net met succes een zaak in Duitsland wegens vermissingen bij Mercedes-Benz aanhangig heeft gemaakt.

Waar hij nu op mikt? 'Eventueel een proces tegen Zorreguieta te openen.' Om te beginnen in Argentinië en als dat niet lukt in Spanje, waar rechter Garzon als de Don Quichot van de justitie ongeveer honderd Argentijnse oorlogsmisdadigers probeert te vervolgen.

Hoewel kenners CAJ weinig kans geven, blaakt advocaat Horacio Gonzalez van vertrouwen. Gonzalez is Capurro's partner en hij verdeelt zijn tijd tussen CAJ en de vakbond voor overheids personeel (ATE). In het statige vakbondspand met veel glas-in-loodramen vertelt hij over 'ongeveer twintig' getuigen die zich de afgelopen maanden spontaan bij hem hebben gemeld. Ze lazen in de krant over Zorreguieta en besloten te vertellen wat ze wisten.

Gonzales kent het verschijnsel. 'Nog steeds komen er iedere dag nieuwe dingen naar boven. Mensen hebben veel opgekropt, omdat ze het gevoel dat het toch geen zin had toen de amnestiewetten werden afgekondigd.' Afgelopen maand verklaarde een rechter de amnestiewetten in een opmerkelijke uitspraak ongeldig.

De getuigen die zich hebben gemeld, komen met verhalen over het INTA (Instituut voor Landbouwtechnologie). In Castelar, een voorstad van Buenos Aires, waren uren na de staatsgreep tanks het terrein van het instituut binnengerold. Het was het begin van een maanden durende bezetting. Militairen hadden het zeventien hectare grote terrein met vele gebouwen uitgekozen als hun nieuwe hoofdkwartier.

De vestiging in Castelar was met negenhonderd personeelsleden veruit de belangrijkste in het land. De radicaal linkse vakbond was er goed georganiseerd. Dagen na de coup werden vakbondsbestuurders gearresteerd.

'Genocide door Videla was gewenst'

De vakbondsbestuurders werden op het politiebureau gemarteld. Sommigen kwamen nooit meer terug. Om hoeveel het gaat? Gonzalez: 'Officieel zijn er twee gevallen, maar officieus ongeveer twintig en we denken dat het er nog meer kunnen zijn.'

Dat de vader van Maxima daarbij een rol heeft gespeeld, is voor Gonzalez en Capurro geen vraag meer. 'De regering die na de coup werd geïnstalleerd, functioneerde al enige tijd

informeel. Zorreguieta maakt deel uit van deze groep burgers. Hij was gezien zijn sector een sleutelfiguur.'

De twee advocaten delen de visie die in linkse kringen steeds meer gemeengoed wordt: dat de militairen de technocraten waren en niet zij maar de burgers opdracht gaven tot de coup en de systematische 'schoonmaak' die erop volgde. Want 'om hun economische plan te kunnen uitvoeren was een genocide gewenst', aldus Gonzalez. De militairen zouden 'alle gevaarlijke elementen in kaart brengen', hetgeen in de praktijk 'uitroeien' betekende.

Het INTA viel onder het staatssecretariaat voor Landbouw en volgens Gonzalez was het uitgerekend onderstaatssecretaris Zorreguieta die het instituut in zijn portefeuille had. Een gegeven dat overigens niet bevestigd kon worden door het INTA, noch door het (tegenwoordige) ministerie van Landbouw. Het feit dat Maxima's vader had meegewerkt aan de opstelling van het economisch plan en daarbij ook nog verantwoordelijk was voor het INTA, maken hem volgens Gonzalez 'medeplichtig' aan verdwijningen en martelingen. Hij kan vervolgd worden als 'intellectueel dader' oftewel beramer.

Op het instituut in Castelar zelf, is men zich van geen onderzoek bewust. Ja, er waren twee vermisten, zegt directeur Francisco Rodriguez. Volgens Rodriguez, die toen al op het INTA werkte en de gematigde vakbond leidde, was er niets dat wees op een systematische campagne tegen vakbondsbestuurders. Ook hij werd gearresteerd en gemarteld, maar binnen 24 uur werd hij weer vrijgelaten. 'Ze begrepen dat ik niets te maken had met de guerrillero's en ik heb verder nooit last gehad.'

Volgens deskundigen is een proces tegen Zorreguieta moeilijk denkbaar. Er is geen maatschappelijk draagvlak voor. 'Zolang hier de martelaars nog vrij rondlopen, zullen er geen collaborateurs als Zorreguieta worden vervolgd', zegt socioloog Nicolas Casullo.

Er zit iets van opportunisme in de jacht van de mensenrechtenorganisaties op Zorreguieta, meent mediadeskundige Hector Smu gler, die zelf een zoon kwijtraakte in de 'vuile oorlog'. 'Als de werkelijke schuldigen waren berecht, vraag ik me af of hij onder handen was genomen.'